

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

<i>Ennan Ruslan</i>	
LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i>	
ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	235
<i>Мартинюк Іван Вікторович</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
<i>Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych</i>	
THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
<i>Здирко Єлизавета Михайлівна</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i>	
ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i>	
ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i>	
ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	257
<i>Гофман Олександр Рудольфович</i>	
ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
<i>Добровольська Володимир Володимирівна</i>	
ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
<i>Зама Антоніна Олександрівна</i>	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i>	
КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
<i>Артюмов Дмитро Володимирович</i>	
ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.	272
<i>Будзар Павло Степанович</i>	
ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.	274
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i>	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
<i>Неділько Сергій Миколайович</i>	
ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	279
<i>Попович Павло Олександрович</i>	
ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	282

Гофман Олександр Рудольфович
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану інноваційна діяльність втрачає суто ринкову спрямованість і набуває ознак стратегічної безпекової необхідності. Пріоритетом стають інновації подвійного призначення (dual-use technologies), що забезпечують потреби оборони та критичної інфраструктури, адже, «інноваційна діяльність в умовах воєнного часу характеризується певними особливостями і потребує, в першу чергу, вираженої державної політики, націленої на конкретні заходи підтримки та інвестування в інноваційні проекти, особливо в пріоритетних сферах: ракетна техніка, безпілотна авіація та виробництво боєприпасів» [1]. Правове стимулювання у цей період має базуватися на принципі максимального сприяння розробкам, які мають безпосередній вплив на обороноздатність та економічну стійкість держави, так, наприклад, О. А. Негода вважає, що «шляхом імплементації норм міжнародного права у національне інвестиційне законодавство можна розширити об'єкти інвестування, до яких відносяться майно, майнові права та господарські операції» [2, с. 203].

Широкомасштабна війна негативно вплинула на діяльність інноваційно активних підприємств. Як свідчать експертні дослідження Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, проведені у 2023 р., спостерігалася тенденція до переміщення інноваційних підприємств, які працюють у «мобільних» видах діяльності, за кордон, а також зростання проблем з пошуком працівників з необхідним рівнем кваліфікації. Про труднощі в пошуку кваліфікованих працівників зазначили 29,1% керівників підприємств, які взяли участь в опитуванні. Водночас зменшилася до 61,1% частка тих, хто не відчуває жодних змін у пошуку кваліфікованих працівників [3].

Для активізації інноваційного сектору держава застосовує систему спеціальних правових режимів (наприклад, розширення можливостей «Дія.City»), а саме: звільнення від імпортного мита та ПДВ на наукове обладнання, комплектуючі та програмне забезпечення, що використовуються для R&D-проектів; запровадження інноваційного податкового кредиту, що дозволяє підприємствам вираховувати витрати на наукові дослідження з податку на прибуток у збільшеному розмірі та спрощення амортизаційної політики для високотехнологічного обладнання, що задіяне у військово-промисловому комплексі. Так, «з метою активізації інноваційної діяльності важливим є зростання фінансового забезпечення, покращення вітчизняного законодавства та формування мережі спеціалізованих комерційних банків, які б провадили інноваційне кредитування» [4, с. 90].

Традиційне банківське кредитування в умовах війни є обмеженим через високі ризики, а тому роль стимулятора переходить до: державних цільових фондів (наприклад, Український фонд стартапів), які надають безповоротну допомогу (grants) на ранніх стадіях DeepTech проєктів; механізму страхування воєнних ризиків для приватних інвесторів, які фінансують українські інноваційні компанії та стимулювання створення технологічних парків на відносно безпечних територіях із наданням їм статусу спеціальних економічних зон.

Для інновацій, що потребують швидкого впровадження (дрони, засоби РЕБ, системи ШІ для розмінування), воєнний стан вимагає запровадження режиму тимчасових регуляторних відступів, адже, «критично важливим є збереження інтелектуального потенціалу нації, що стане основою для інноваційного прориву. Для цього Україні потрібен державний контроль у формуванні інноваційного потенціалу, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, захист інтелектуальної власності, а також активна роль держави як замовника у сфері наукових досліджень і розробок» [5, с. 303]. По суті це дозвіл на випробування та експлуатацію інноваційної продукції без проходження повного циклу стандартної сертифікації, але за умови суворого моніторингу безпеки та у результаті відбувається скорочення шляху від ідеї до фронту або ринку з декількох років до декількох місяців. Взагалі «гнучкі інноваційні процеси дозволяють підприємствам швидше адаптуватися до змін зовнішнього середовища та зберігати конкурентні позиції. Дослідження показує, що підприємства з адаптивною інноваційною політикою демонстрували на 35% вищу стійкість до кризових явищ» [6].

Отримання державної підтримки або доступ до замовлень у сфері інновацій має бути нерозривно пов'язане з аудитом доброчесності розробника, що передбачає захист інтелектуальної власності та перевірку відсутності запозичень технологій у країни-агресора та прозорість фінансування означає гарантування, що стимулюючі кошти не вимиваються через корупційні схеми, а інвестуються безпосередньо в розробку.

Таким чином, стимулювання інноваційної діяльності під час воєнного стану має носити комплексний екстраординарний характер та його правовий механізм повинен зміститися від пасивного спостереження до активного державного замовлення на інновації. Найбільш дієвим стимулом є не лише фінансова допомога, а й створення спрощеного правового ландшафту (регуляторних пісочниць), що дозволяє швидко легалізувати технологічні рішення. Важливим є інноваційна активність як критерій стратегічної важливості підприємства, що дає право на додаткові пільги та бронювання ключового персоналу, адже ефективність будь-яких стимулів нівелюється без впровадження інституту аудиту доброчесності, який виступає фільтром для недопущення недобросовісних суб'єктів до критичних державних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>
2. Негода О. А. Поняття інвестицій у законодавстві України та країн-членів Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 200–203.
3. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. *Офіційний сайт Міністерства економіки України*. 24.10.2024. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?>
4. Власюк Н. І. Організація інноваційної діяльності підприємств в умовах воєнного стану. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2024. № 79. С. 87-93.
5. Бабчинська О., Посвалюк О., Скакун В. Управління інноваційною діяльністю в умовах війни. *Scientific journal*. 2025. № 3. Том 2. С. 301-305.
6. Балабан М. П., Мараховська М. М., Воскобійник С. Я. Інноваційні стратегії в підприємництві вплив на конкурентоспроможність малого та середнього бізнесу. *Академічні візії*. 2024. № 37. DOI: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1522>

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна продукція, державна підтримка, державний контроль, господарське законодавство, воєнний стан.

Key words: innovative activity, innovative products, state support, state control, economic legislation, martial law.

Добровольська Володимира Володимирівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану договірний контроль трансформується з формальної перевірки строків виконання зобов'язань у комплексну систему моніторингу життєздатності контрагента та важливим є «дотримання принципу пропорційності й підприємницької свободи, що зумовлює необхідність переходу до адресного, ризик-орієнтованого контролю, заснованого на об'єктивних економічних показниках» [1, с. 99]. Традиційні методи контролю доповнюються динамічною оцінкою безпекових, логістичних та санкційних ризиків, адже, «наявність групи внутрішнього контролю за виконанням договірних операцій дозволить вчасно виявляти та усувати порушення при виконанні договірних зобов'язань, контро-